

BESLUT

2019-06-24

Dnr: 18/03540

SAKEN

P4 Extra, 2018-10-08, inslag med anledning av årsdagen för Metoo; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet och bestämmelsen om respekt för privatlivet.

INSLAGET

Det anmälda inslaget handlade om att det var ett år sedan Metoo nådde Sverige. Med anledning av årsdagen medverkade NN, som varit en central gestalt i den svenska Metoo-rörelsen. Programledaren intervjuade NN. Bl.a. följande sades.

(Programledare) – Men du valde ju att berätta om ett övergrepp som du hade utsatts för. Som du polisanmälde. Och vi kan väl också påminna om att den utredningen lades ner. (NN) – Ja, den skrevs av, som det brukar göra. [...] (Programledare) – Och ändå så valde du att fortsätta berätta. Och har berättat, sen dess. Alltså, var det ett svårt beslut för dig? (NN) – Inte när jag väl, jag är väl en sådan person, när jag väl har bestämt mig för någonting, så fullföljer jag det. [...] Men jag kände väl att det finns ju, man har ju egentligen två val när man har varit utsatt för övergrepp. Som väldigt, väldigt, väldigt många kvinnor framför allt har. Det är att man är tyst. Som de allra flesta är. Enligt all statistik. Eller så är man inte tyst. Och det kan ju yttra sig på olika sätt. Men i mitt fall så är det så här, det handlar inte om att säga någons namn tusen gånger. Utan det handlar om att stå upp för att "jag har varit med om det här, det var inte mitt fel och det är inte offren som ska straffas och tystas, eller skämmas, utan det är förövarna som ska göra det. Och lägga skulden där skulden hör hemma."

Programledaren frågade NN om hon insåg vilka konsekvenserna skulle bli efter publiceringen av uppgifterna om mannen som NN menade hade utsatt henne för ett sexuellt övergrepp. NN svarade att hon var medveten om riskerna och att hon nu bl.a. riskerade åtal för förtal. I intervjun sades följande.

(Programledare) – Har det varit värt allt, för dig? Eller, är det värt det? (NN) – Ja, absolut. [...] Och min historia, som sagt, speglar ju det, att när man berättar om ett

övergrepp, då blir det den som berättar som straffas. Kanske nästan hårdare än den som blir utpekad, för att han är ju inte dömd. Nej, visserligen inte, men hur ofta blir förövare dömda? (Programledare) – Men känner du att du står kvar, alltså att i andras, i vissas ögon, att du står kvar som en lögnerska nu? (NN) – Ja. Absolut. Så är det.

Programledaren förtydligade att det även fanns sjysta män. I intervjun sades bl.a. följande.

(Programledare) – Men du, alltså det sitter ju många män och lyssnar nu, som känner att "ja, det är en, de här anklagelserna som är falska, de finns ändå". Och det finns de som opponerar sig och hittar egna argument för att det här kanske inte är så sant som, som du driver. Och sedan finns det många män som är sjysta män. Vi understryker det. För alla känner sig alltid utpekade, så då har vi liksom avfärdat det också. Vad vill du säga till männen som sitter och känner att du bara pekar finger? (NN) – Ja men, jag skulle väl önska att man vände frågan lite till sig själv. Varför blir man så provocerad av kvinnor som bara kämpar för något så otroligt radikalt, obs ironi, som jämställdhet? (Programledare) – Mm. [NN], orkar du fortsätta? Kämpa? (NN) – Ja, det känns ju som att man inte har något val. Så är det ju.

ANMÄLAN

Anmälaren är den person som anmält NN för förtal. Han anser att inslaget strider mot kraven på opartiskhet, sakligt och bestämmelsen om respekt för privatlivet. Anmälaren anför i huvudsak följande.

P4 Extra gör sig inte endast skyldigt till brott mot god publicistisk sed utan även förtal i lagens mening, vilket ska anses som grovt med tanke på den stora lyssnarskaran *P4* har. Inslaget var en idolintervju med NN, en person som av åklagare är delgiven misstanke för grovt förtal, och snart åtalas för samma brott. Två års fängelse ligger i straffskalan. Detta är välkända fakta för större delen av den läskunniga svenska befolkningen, liksom för *P4 Extras* redaktion. Likaså att förtalet gäller anmälaren. Att anmälarens namn inte nämndes är således irrelevant. Liknande påståenden från NN som framfördes i inslaget har inneburit att flera svenska tidningar i Pressens Opinionsnämnd fällts. Programledaren förefaller behandla detta kommande åtal och klandret som en medalj snarare än en belastning.

Sveriges Radio (SR) behandlar anmälaren som en kriminell och idoliserar den näthatare som vid 20 till 40 tillfällen förtalat honom på sociala medier, och många andra. Inte heller fick anmälaren komma till tals i *P4 Extra*. NN:s lögner och förtal har kostat anmälaren hans arbete och orsakar fortfarande enormt lidande för honom och hans familj. Anmälaren finner det djupt stötande att *P4* lägger journalistiken åt sidan och ägnar sig åt aktivism och deltar i lynchningen av en människa.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet, saklighet och bestämmelsen om respekt för privatlivet. SR anför i huvudsak följande.

Opartiskhet och saklighet

Syftet med intervjun var att uppmärksamma vad Metoo-rörelsen fått för konsekvenser i samhället och för jämställdheten ett år efteråt. Eftersom NN var en av de första i Sverige att träda fram med en berättelse var hon en inbjuden gäst.

Det är av vikt att kunna diskutera en så stor och genomgripande förändring som Metoo har varit, med avstamp i svenska berättelser. Medias roll är att skildra och granska pågående förändringar i samhället, även om det innebär att saker är under rättslig prövning. Större delen av intervjun ägnades åt reflektioner av vad Metoo-rörelsen generellt fått för konsekvenser i Sverige och världen, inte åt NN:s egen historia.

Det var i det nu aktuella fallet fråga om en direktsänd intervju vilket alltid innebär att det är svårt att på förhand förutse vilka uppgifter som kommer att lämnas under samtalsgången. Vad gäller kraven på opartiskhet och saklighet ställs dessa dock, enligt nämndes praxis, lägre vad gäller tillfälligt medverkande. Det sades under intervjun att förundersökningen mot anmälaren hade lagts ner och att NN riskerade åtal för förtal av anmälaren. *P4 Extra* beslöt också att i programmet dagen därpå understryka att förundersökningen lades ner redan år 2012. I det sammanhanget sades, som ett förtydligande, att den utpekade personen nekar till alla anklagelser. Därmed har anmälarens inställning till anklagelserna redovisats tydligt.

Respekt för privatlivet

SR informerade tydligt NN om beslutet att anmälaren inte skulle namnges eller identifieras under intervjun. SR anser att det i högsta grad är relevant att anmälaren inte pekades ut varken med namn, yrke eller genom andra uppgifter. Det går inte, enligt programbolaget, att identifiera anmälaren på de mycket knapphändiga uppgifter som lämnades i inslaget. SR har gjort vad som rimligen kan krävas för att anmälaren inte skulle kunna identifieras av en större krets än de som redan kände till de aktuella förhållandena.

Om anmälaren skulle anses utpekad och det därmed i någon mån uppkommit ett intrång i anmälarens privatliv anser SR att detta var motiverat med hänsyn till allmänintresset i att förmedla berättelser om och konkretisera den problematik som intervjun behandlade. SR vill återigen poängtera att anmälaren själv sökt offentlighet i rikstäckande media vid flera tillfällen i längre intervjuer under våren och hösten i det ämne som nu berördes, bland annat i *Studio Ett* i P1, Sveriges Televisions *Uppdrag Granskning* och i TV4:s *Malou efter tio*.

ANMÄLARENS KOMMENTAR

Anmälaren har i huvudsak anfört följande.

Å ena sidan vidmakthåller SR att anmälaren inte kan identifieras, å andra sidan säger SR att det är anmälarens fel om han kan identifieras. Anledningen påstås vara att han ställt upp i tre intervjuer för att försvara sin heder. Enligt SR har han därmed ”sökt offentlighet”.

Anmälaren har ytterst motvilligt tvingats till offentlighet. Att han skulle krypa under en sten och aldrig försvara sig mot de av PON fällda publiceringarna har han inte upplevt som ett tänkbart alternativ.

Att NN och programledaren talade om honom står klart för varje radiolyssnare. Att anklagelserna gällde honom är välkänt på grund av NN:s, och därefter nästan samtliga stora svenska mediers publiceringar, inte på att han tvingats gå ut i intervjuer och försvara sig.

Det går enligt anmälaren inte att bortse från bristen på opartiskhet eller på hur ensidigt den kontroversiella Metoo-frågan behandlades i intervjun. Man kan heller inte bortse från att anmälaren inte gavs tillfälle att kommentera en grov anklagelse om kriminalitet eller från att programledaren tog ställning i denna kontroversiella fråga och i skuldfrågan, trots att den redan är avgjord av svenskt rättsväsende. Det manifesterades särskilt tydligt inledningsvis när programledaren konstaterade: ”Du valde att berätta om ett övergrepp du utsatts för.” Här slog programledaren fast att brott är begånget.

PROGRAMFÖRETAGETS TILLÄGGSYTTRANDE

SR anför bland annat följande.

Eftersom anmälaren inte är utpekad inträder inte heller skyldigheten att låta honom bemöta, vilket är förklaringen till att han inte hördes i *P4 Extra* den aktuella dagen.

Det är en svår journalistisk utgångspunkt i en intervju att tala med en person som upplever sig ha blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp. NN har rätt till sin berättelse så länge hon inte pekar ut någon. Det är hennes uppfattning att hon har blivit utsatt för ett övergrepp som hon nu berättar om, det var precis så programledaren formulerar det. Programledaren var dock tydlig med att förundersökningen mot anmälaren var nedlagd och det förtydligades även nästa dag i *P4 Extra* att personen som NN anklagade nekade till allt det han anklagats för.

Utöver detta framgick det att NN troligen väntade åtal för förtal genom att ha spridit de nu aktuella uppgifterna och i samband med det namngivit anmälaren.

INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av förtydligandet som sändes i *P4 Extra* den 9 oktober 2018. Det löd enligt följande.

(Programledare) – Och med anledning av gårdagens intervju med [NN] så vill vi understryka, den person hon anklagar för övergrepp nekar till alla anklagelser och förundersökningen mot honom lades ner 2012.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part, ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Kravet på opartiskhet innebär enligt nämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Vid sin prövning kan nämnden ta hänsyn till ett annat program eller inslag, förutsatt att en sådan balansering framstår som naturlig för lyssnarna. Det kan till exempel röra sig om inslag i den löpande nyhetsförmedlingen eller i en programserie. Det kan också vara ett program som programföretaget hänvisar till i samband med sändningen. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SR ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten. Den tillämpas även i fall med namnpublicering vid brott eller misstanke om brott.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Respekt för privatlivet

Granskningsnämnden anser att det genom de uppgifter som lämnades i inslaget var möjligt för en vid krets personer att förstå att det var anmälaren inslaget handlade om. Nämnden konstaterar emellertid att de uppgifter om anmälaren som framkom i intervjun med NN sedan länge varit kända för en bred publik. Nämnden anser mot denna bakgrund att inslaget inte i sig kan anses utgöra något intrång i anmälares privatliv. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Opartiskhet och saklighet

I direktsändningen gavs NN utrymme att ge sin version av den händelse som NN upplevt. Mot bakgrund av ämnets kontroversiella och känsliga art ställs höga krav på programföretaget att förhålla sig till ämnet på ett balanserat sätt. Det kan diskuteras om det sätt på vilket programledaren förde samtalet med NN riskerade att framstå som ett understödande av NN och hennes version snarare än ett neutralt förhållningssätt till det aktuella ämnet. Vid en samlad bedömning av inslaget anser nämnden dock att programledarens förhållningssätt inte var sådant att det innebar ett ställningstagande till NN:s berättelse. Inslaget strider därför inte mot kravet på opartiskhet.

I inslaget redovisades att förundersökningen mot anmälaren hade lagts ner och att NN riskerade åtal för förtal av honom. SR sände även ett förtydligande dagen efter där anmälares uppfattning om anklagelserna mot honom återigen redovisades. Nämnden kan inte finna att inslaget strider mot opartiskhetskravet i den delen.

Det förhållandet att den tillfälligt medverkande NN förde fram olika påståenden om anmälaren medför inte heller att SR åsidosatt kravet på saklighet.

Övrigt

Nämnden prövar om innehållet i sända program följer de regler och villkor som gäller för sändningarna. Det ingår inte i nämndens uppgift att pröva frågor om förtal. Anmälares kritik lämnas därför utan åtgärd i den delen.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Kristina Åberg efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Rasmus Gedda

Originalhandling med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.